

Ilmestynyt: Paasonen Susanna & Pajala, Mari, Pääministerin morsian iltapäivälehtien kierrätyksessä. Teoksessa Susanne Dahlgren, Sari Kivistö ja Susanna Paasonen (toim.), *Skandaali! Suomalaisen taiteen ja politiikan mediakohut*. Helsinki: Helsinki-kirjat 2011, 115–142.

Pääministerin morsian iltapäivälehtien kierrätyksessä

Susanna Paasonen ja Mari Pajala

Toimistotyöntekijä Susan Kurosen (nyk. Ruusunen) ja pääministeri Matti Vanhasen romanssi kesti tammikuusta 2006 saman vuoden marraskuuhun. Parisuhteen jälkipuinti on ollut huomattavasti pidempi. Vanhasen ja Kurosen suhteen aikana viihdemedia kuvaili vaikutusvaltaisen poliitikon uutta rakasta erittäin myönteisesti; Kurosta luonnehdittiin nuorekkaaksi, ystävälliseksi, huumorintajuiseksi ja puheliaaksi, hyvällä tavalla tavalliseksi naiseksi. Suhteen päättymisen jälkeen suhtautuminen Kuroseen muuttui. Kurosen ylettömäksi nähty julkinen avautuminen yksityisiksi luokitelluista asioista nousi skandaaliksi viimeistään, kun hän ilmoitti aikeistaan julkaista suhdetta käsittelevä kirja, jonka oli myös määrä sisältää joukko Vanhasen lähettämiä tekstiviestejä. Kurosesta muokkautui affektiivinen mediahahmo ja huomattavan paheksunnan kohde, julkinen inhokki, jonka medianäkyvyyttä vastustavaan nettiadressiin kertyi nopeasti kymmeniä tuhansia allekirjoituksia. Kirjan tiimoilta käydyt oikeudenkäynnit ovat osaltaan pitäneet Kurosen mediahahmoa julkisuudessa näihin päiviin saakka.

Tarkastelemme tässä artikkelissa Susan Kurosen mediahahmon ja siihen liitettyjen julkisten intohimojen rakentumista analysoimalla *Iltä-Sanomien* ja *Iltalehden* Kuroseen liittyvää kirjoittelua maaliskuusta 2006 toukokuulle 2007. Keskeisenä kysymyksenämme on, kuinka Kurosesta tuli kansallinen inhokki ja kuinka tähän kohdistuneet negatiiviset tunteet muotoutuivat, kasaantuivat ja

vahvistuivat mediakirjoittelun, lööppien ja nettikeskustelujen myötä. Iltapäivälehtien ohella artikkelin aineistona on Kurosen ja Vanhasen suhdetta koskeva kirjoittelu lehdistä *7 päivää*, *Katso* ja *Helsingin Sanomat* sekä Kurosen kirja *Pääministerin morsian*. Lukemalla iltapäivälehtiä suhteessa näihin julkaisuihin pystymme seuraamaan, miten Kurosen mediahahmo muodostui medioiden välisessä kierrossa. Tapauksen analyysin avulla tarjoamme mediakriittisen tulkinnan iltapäivälehtien strategioista skandaalin rakentamisessa. Analyysimme perusteella Kurosen affektiivisen mediahahmon rakentumiseen vaikuttivat erityisesti populaarin median intertekstuaalisuus sekä sukupuoleen ja luokkaan liittyvät hierarkiat. Iltapäivälehtien kuva Kurosesta rakentui intertekstuaalisessa prosessissa, jossa lehdet siteerasivat valikoivasti muita julkaisuja ja omia aikaisempia juttujaan. Onkin tärkeää kysyä, mitkä aiheet valikoituivat kierrätettäviksi ja mitkä eivät. Sukupuoleen ja luokkaan liittyvät hierarkiat vaikuttivat siihen, miten eri tavoin Kurosen ja Vanhasen hahmoja oli mahdollista kierrättää.

Romanssista skandaaliin

Kurosen ja Vanhasen suhde tuli julkiseksi *7 päivää* -lehden skuupissa maaliskuussa 2006. *7 päivää* -lehdestä ja sen lyhyistä, suoraan Kuroselta saaduista kommentteista tuli pian molempien iltapäivälehtien pääasiallinen tietolähde. Lööpit ja etusivut tekivät suhteesta nopeasti julkista omaisuutta. Niitä seuraamalla myös muut kuin lehtien lukijat pystyivät muodostamaan kuvan suhteen kehitysvaiheista, sen osapuolista ja heidän käytöksestään. Lehdet myös kutsuivat lukijoitaan osallistumaan nettikeskusteluihinsa kysymyksillä, kuten ”Onko Kurosen mennyt liian pitkälle?” (IL 30.11.2006). Kaiken kaikkiaan tapaus teki yksityisyyttä, julkisuutta, intiimiyttä ja seksuaalisuutta koskevat neuvottelut ennennäkemättömän näkyviksi suomalaismediassa, jossa ei juurikaan ole ollut ”kiss and tell” -tapauksia (Kivioja 2008).

Keväällä ja kesällä 2006 lehdet kirjoittivat Kurosen ja Vanhasen suhteesta romanttisen kertomuksen konventioon: Vanhasen kuvailtiin muuttuneen rennommaksi ja itsevarmemmaksi (IS 18.3.2006). Jopa pääministerin kravattien nähtiin muuttuneen ”väreiltään repäisevämmiksi, aurinkoisemmiksi valinnoiksi. Sehän on vanha merkki rakastuneesta miehestä, nauraa keskustan kansanedustaja Pertti Salovaara” (IL 11.3.2006). Rakkaudesta ”hehkuvan” Vanhasen ja Kurosen – lapsirakkaan tummahiuksisen kaunottaren (IL 2.6.2006) – maalailtiin olevan kuin toisiaan varten luotuja (7 päivää 16/2006) ja kihlojen olevan vain ajan kysymys (7 päivää 30/2006):

Tavattuaan Susanin Mattiin on kuitenkin tullut uutta elämäniloa ja väriä. Matti nauraa enemmän ja puheesta kuultaa huumori. Vaatetuskin on vaihtunut hieman värikkäämpään suuntaan ja silmälasit uudistettiin presidentinvaalinkampanjan myötä. ... Ollessaan äskettäin Arto Nybergin tv-haastattelussa pääministeri säteili koko olemuksellaan ja vastaili kysymyksiin. Rakastuminen Susaniin on tehnyt pääministerillemme ihmeitä. ... Nyt jäykkyys on tipotiessään ja olemuksesta kuultaa sopivaa rentoutta. ...

Puhelinkeskustelujen ja lukuisten vinkkien perusteella olen muodostanut Susanista kuva, että hän on elämäniloinen, hyväsydäminen ja rehellinen nainen, jolla on perisuomalaiset arvot. ...

Susanissa karjalainen rempseys ja sosiaalisuus on nähtävissä. Matilla se on ollut hieman pinnan alla. Nyt Susan on heiluttanut taikasauvaansa Matin yllä ja taikonut hänestä esiin aivan uuden puolen. ... Rakkaudentäyteistä kesää teille, Matti ja Susan! (7 päivää 22/2006.)

Marraskuussa, eron koittaessa, iltapäivälehtien päähuomio kohdistui Kurosen tunteisiin. *Oh!* -lehden ensimmäisenä paljastama ero oli etusivun uutinen kahden päivän ajan, jolloin molempien iltapäivälehtien jutut ja kuvat keskittyivät Kuroseen. Koska suhteen kumpikaan osapuoli ei puhunut

lehdille, *Ilta-Sanomat* (9.11.2006) tunnusteli Kurosen sisäisiä tunteja ”lähipiiriin” ja muiden nimettömien lähteiden avulla sekä viittaamalla tämän kahteen *Ilta-Sanomille* ja *Anna*-lehdelle antamaan haastatteluun. Seuraavan päivän *Ilta-Sanomien* etusivulla vakavailmeisen Kurosen kuvaa saatteli *7 päivää* -lehdestä lainattu otsikko ”’Surua, ahdistusta ja vaikeutta’ – Susan murtui erosta”. Kurosen vaikenemisesta huolimatta hänestä muotoiltiin hyvin tunteellinen kuva kierrättämällä hänen aikaisempia lausahduksiaan ja yhdistämällä niitä nimettömien lähteiden (kuten ”eräs ystävä”) kommentteihin sekä tämän *7-päivää*-lehdelle antamaan lyhyeen kommenttiin: ”Matti on aiheuttanut minulle surua, ahdistusta ja vaikeutta, kun toi minut julkisuuteen ja jätti sitten kylmästi, kun erehdyin tunnustamaan rakkauteni julkisesti” (IS 10.11.2006). Vaikka *Ilta-Sanomat* koetti maalailta Vanhasen tunteja esimerkiksi tulkitsemalla tämän hiljaista, talvilintujen ruokinnan parissa kulunutta iltaa käsitellyttä blogikirjoitusta osoituksena yksinäisyydestä ja romantiikan puutteesta, oli linja pääministerin suhteen selvästi erilainen. Vanhanen pystyi pitäytymään poliitikon ammattiroolissaan: ”Pääministeri Matti Vanhanen saapui eilen eduskunnan täysistuntoon. – Yksityisasiä, hän kommentoi erouutista (9.11.2006). Siinä missä iltapäivälehdet koettivat tavoittaa Kurosta tämän kotoa tai ystävien kautta, Vanhasen tunteja kyseltiin lähinnä tämän puoluetovereilta, jotka – kuten arvata saattaa – puolustivat hänen oikeuttaan yksityisyyteen ja pohtivat, josko koko suhdetta oli ollut olemassakaan.

Vaikka ero herätti suurta mediahuomiota, yksikään julkaisu ei onnistunut saamaan Kuroselta varsinaista haastattelua välittömästi eron jälkeen. Muutamaa viikkoa myöhemmin hän antoi kaksi haastattelua: yhden *Me Naisille* (30.11.2006) ja toisen *Ilta-Sanomille* (25.11.2006). Jälkimmäisen lööppi huusi: ”Susan kertoo totuuden Vanhas-suhteesta: tapasimme netissä!” Tunnustukselliseksi kehystetty haastattelu lupaa paljastaa salattuja totuuksia, sillä Vanhanen oli valehdellut kerrottuaan pariskunnan tavanneen IKEAssa. Tyyllillisesti artikkeli rakentaa läheisyyden tunnetta otsikosta ”Matti särki sydämeni” Kurosen nyt niin hiljaisen ja vakavan hahmon kuvailuun: ”Susan on täysin

erilainen kuin kuukausi sitten. Hän on vakava ja puhuu hiljaisella äänellä. Luonteenomaisen hymyn saa esiin vain houkuttelemalla, eikä tutusta naurusta ole enää tietoaakaan.” Kuvissa valkoiseen pitsivillatakkiin pukeutunut Kurosen näyttää olevan vaipunut omiin ajatuksiinsa ja nojaa antiikkisen kahvipannun ja kynttilän somistamaan pöytään. Tunnustuksellinen sävy toistuu Kurosen tunteiden kuvailussa ihastuksesta (”Matti teki kaikkensa viedäkseen jalat altani ja onnistuikin siinä”) häpeään (”Eron jälkeen tunsin itseni maailman tyhmimmäksi naiseksi”). Artikkelin löytää tunteellisen kertomuksen alta seksuaalisemman ”totuuden”: ”Minulle tuli suttuinen olo siitä, että minua pidettiin niin täydellisesti piilossa. Sanoinkin Matille, että kun pimeys laskeutuu, nappaat minut bussipysäkiltä kyytiisi, viet kotiisi ja palautat takaisin aamulla ennen kuin aurinko nousee.” (IS 25.11.2006). Artikkelin vihjaa Vanhasen olleen kiinnostunut seksistä mutta Kurosen uskoneen romanssiin. Tässä vaiheessa tapauksen skandaalimaiset piirteet liittyivät Vanhasen toimintaan: tämä oli valehdellut julkisesti ja näytti kohdelleen huonosti hyväuskoista naista.

Empaattinen, Kurosta romanttisen kertomuksen onnettomana sankarittarena kuvaava kirjoitustyyli ei kuitenkaan ollut pitkäikäinen. *Iltalehden* tiivistäessä edellä mainitun haastattelun herättelemiä tunteita kansiosikossaan ”Susanin paljastukset jatkuvat – Matti halusi vain seksiä” (3.12.2006), oli iltapäivälehtien mielipide jo kääntynyt häntä vastaan. *Iltalehti* tuomitsi Kurosen julkisen avautumisen jo kolme viikkoa eron jälkeen ykkösartikkelissa ”Rakkaus muuttui painajaiseksi”, jonka mukaan ”Susan Kurosen jatkuva tilitys ahdistaa jo muitakin kuin Matti Vanhasta” (1.12.2006). Juttu ei anna esimerkkejä ahdistuneista ihmisistä, vaan esittelee keskustakansanedustajan ja kahden viestinnän tutkijan näkemyksiä suhdekohun vaikutuksesta Vanhasen poliittiseen uraan. Kaikki kolme suosittelivat, että Kurosen, Vanhasen tai molemmat pitäisivät suunsa kiinni. Sama toive toistui *Iltä-Sanomien* (4.12.2006) artikkelissa ”Ole jo hiljaa, Susan”, jossa kaksi keskustan naiskansanedustajaa tuki pääministeriä ja kyseenalaisti Kurosen toimia ja motiiveja. Iltapäivälehdet hakivat näin suojelijoina pääministerille tämän puoluetovereista

ja tutkijoiden kaltaisista auktoriteettihahmoista. Iltapäivälehtien käsitys tapauksen merkityksestä oli muuttunut hyvin nopeasti: pääministerin valhetta käyttökelpoisempia aineksia pitkäkestoiselle mediaskandaalille tarjosi nainen, joka näytti rikkovan sopivuuden rajoja paljastamalla liikaa pääministeristä ja omista tunteistaan.

Miten Kuronen ”avautui” liikaa?

Kuten Kurosen ja Vanhasen mediasuhdetta käsitelleet Laura Juntunen ja Esa Väliverronen (2008, 84) toteavat, lehdet tapasivat viitata tapauksesta kirjoittaessaan toisiinsa ja omiin aikaisempiin juttuihinsa: ”Itse asiassa aina parin eron saakka suurin osa kirjoittelusta oli pelkkiä takaumia ja vanhan toistoa, vaikka pelkkiä lööppejä seuraamalla saattoikin herkästi syntyä sellainen vaikutelma, että uusia yksityiskohtia paljastettiin lähes päivittäin. Käytännössähän tarina perustui yhteen ainoaan julkiseen yhteisiin yhtymiseen ja muutamaan toimittajille lausuttuun repliikkiin, joita etenkin viihde- ja iltapäivälehdet sitten paremman puutteessa toistivat paikoilleen juuttuneen levyn lailla.” *Iltalehden* (1.12.2006) valittaessa, että ”valtakunnan kuuluisin ex-tyttöystävä on jälleen kerran antanut haastattelun”, Kuronen oli itse asiassa antanut irrallisten kommenttien lisäksi eron jälkeen vain kaksi varsinaista haastattelua.

Vaikutelma Kurosen jatkuvasta avautumisesta ei siis johtunut sitä, että Kuronen olisi heti eron jälkeen aktiivisesti hakenut julkisuutta. Sen sijaan vaikutelman sai aikaan iltapäivälehtien otsikoiden, etusivujen ja lööppien tapa kierrättää vähäisten haastattelujen antia sekä toimittajien tapa udella lisää yksityiskohtia aikaisempien (vähäisten) tietojensa tueksi. *Iltä-Sanomat* ja *7 päivää* viittasivat molemmat säännöllisesti aikaisempiin juttuihinsa ja käyttivät aikaisempia kansiaan juttujen kuvituksena luoden mediakertomuksen kronologiaa, jota lukijat saattoivat samalla muistella. Juntunen ja Väliverronen (2008, 85) toteavatkin, että eron jälkeen media alkoi kirjoittaa

mediasta, toimittajat alkoivat haastatella toisia toimittajia ja mediasta tuli uusien juttujen pääasiallinen lähde. Samalla lööpit maalailivat kuvaa Kurosesta pakonomaisena ja tyrkkynä avautujana. Jo joulukuun alussa *Helsingin Sanomat* (3.12.2006) saattoi kirjoittaa Kurosen mediahakuisuudesta yleisesti valiteltuna asiana.

Kun *Pääministerin morsiamen* julkaisusuunnitelmat tulivat tietoon, molemmat iltapäivälehdet asettuivat vahvasti Vanhasen puolelle. *Ilta-Sanomien* (7.2.2007) kannessa nauravan Kurosen kuvaa säesti otsikko ”Susan paljastaa Vanhasen intiimit viestit”. Rakkaudessa pettyneen naisen sijaan Kuronen kuvattiin aktiiviseksi ja pahantahtoiseksi toimijaksi – olkoonkin, että tämä itse perusteli kirjan julkaisemista halulla saada oma äänensä kuuluviin juorulehtien ja lööppien alta.

”Musiikkimaailmassa puhutaan yhden hitin ihmeistä. Susan Kuronen on yhden Matin ihme.

Hän ottaa kaiken irti suhteestaan pääministeriin.

Kuronen kertoo, että kohujulkisuus on ahdistanut häntä. Joku kysyy, miksi hän siis antaa haastatteluja.

– Oletteko koskaan olleet päästä varpasiin rakastuneita? Ajatteleeko ihminen silloin loogisesti? Kuronen näpäyttää.”

Hän kertoo kirjoittaneensa kirjan kertoakseen suhteesta totuuden.”

Samaan aikaan etenkin *Ilta-Sanomat* alkoi vedota kirjoituksissaan Suomen kansaan ja kansalaisiin. Lehti viittasi haastattelujen, nettikeskustelujen ja omien mielipidekyselyidensä pohjalta ahkerasti kansaan, sen tunteisiin ja vaatimuksiin: ”Jättivetoamus vaatii: vaikene, Kuronen! KANSA raivostui Susanille” (IS 8.2.2007). Keskustapoliitikkojen lisäksi lehti kyseli nyt mielipiteitä kaikkien suurten puolueiden kansanedustajilta maalailien näin kuvaa Kurosta yhtenäisenä rintamana paheksuvasta Suomen kansasta. Kun kirjan julkaisemista seurasi etusivun otsikko ”Kurosen intiimit paljastukset

olivat liikaa: Hävytöntä!”, ei ollut enää edes tarpeen mainita, kenelle paljastukset olivat olleet liikaa – ilmeisesti koko kansalle (IS 20.2.2007). *Iltalehti* vetosi vähemmän yleiseen mielipiteeseen, vaikka kirjoittikin mielipidekyselynsä perusteella, että ”kansa” tuomitsi Kurosen kirjan (IL 26.2.2007). Lehden aikaisemmassa nettikyselyssä lukijat määrittivät Kurosta julkisuudenkipeäksi, ahneeksi, naurettavaksi, säälittäväksi ja huonoksi valinnaksi (26.1.2007). Näitä kansan syviä tunteja säästi oikeusasiamies Jacob Söderman, joka tuomitsi kirjan ja ehdotti Vanhaselle oikeustoimia – kauan ennen kirjan julkaisemista (IL 9.2.2007; 20.2.2007, 21.2.2007). Samoihin aikoihin Kuronen alkoi saada tappouhkauksia.

Pääministerin morsian oli siis tuomittu jo ennen kuin kirjan sisällöstä oli tarkempaa tietoa. Kirja koostuu kolmesta osasta. Ensimmäinen kuvaa kronologisesti Kurosen suhdetta Vanhaseen hänen päiväkirjamerkintöjensä pohjalta. Toisessa osassa Kuronen kommentoi suhdetta koskenutta lehtikirjoittelua, juttujen syntyä, toimittajien toimintaa ja lehtiartikkelien totuudellisuutta. Jälkisanoina kustantaja Kari Ojala pohtii tapauksen yhteiskunnallista merkitystä. Iltapäivälehdet keskittyivät kirjaa koskevissa artikkeleissaan lähes yksinomaan sen ensimmäiseen osaan, määrittivät julkaisun paljastuskirjaksi ja tarjosivat sen kansanedustajien tuomittavaksi (IS 20.2.2007, IS 21.2.2007, IL 21.2.2007, IL 26.2.2007). Koska kansanedustajat eivät olleet lukeneet kirjaa, heidän kommenttinsa pohjasivat toimittajien tekemiin kuvauksiin. *Iltasanomat* (20.2.2007) tuomitsi *Pääministerin morsiamen* ja sen ”ala-arvoiset” paljastukset Kurosen ja Matti Vanhasen intiimielämästä otsikolla ”Vastenmielistä ja noloa! Poliitikot ja kansa tyrmäsivät Susan Kurosen paljastuskirjan”. Kansanedustajilta saatujen kommenttien mukaan kirjahanke oli muun muassa alarvoinen, naurettava ja laskelmoiva, vastamielinen ja nolo, uskomaton ja sairas, masentava ja säälittävä. Lehti tuomitsi Kurosen sopivuuden rajojen ylittämisestä ja julisti pidättäytyvänsä pääministerin seksielämää koskevien tietojen julkaisusta. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt pidättäytymistä kirjan viattomampien paljastusten levittämisestä, vaan Vanhasen mieltymys

uuniperunoihin, pihviin ja saunomiseen tuli laajalti tunnetuksi jo samaisessa kahden aukeaman laajuudessa artikkelissa. *Iltalehti* puolestaan omisti useita artikkeleja kirjalle, Vanhasen romanttisille kyvyille ja pariskunnan seksielämälle—muun muassa 20.2.1997 kansiotsikkoa ”Susan paljastaa kaiken” saatteli kaikkiaan kuusi sivua haastatteluja, kommentteja ja lainauksia Kurosen kirjasta. Uskoa aiheen kiinnostavuuteen ei hillinnyt se, että samaisessa numerossa mainittiin 94 prosentin lehden nettikyselyn vastaajista väittäneen, ettei Kurosen kirja kiinnosta heitä.

Molemmat iltapäivälehdet vaikenivat *Pääministerin morsiamen* mediakriittisestä osasta. Kirjan esittämä kritiikki ei ole erityisen analyttistä tai hienostunutta, vaan koostuu lähinnä lehtijuttujen lyhyistä kuvailusta ja Kurosen toimittamattomista kommentteista. Silti se tarjoaa kiinnostavan näkökulman viihdelehdistön toimintatapoihin. Kirjassa Kurosen esimerkiksi kuvailee, kuinka *Iltasanomien* Rita Tainola soitteli hänelle toistuvasti töihin siitä huolimatta, että hän oli ilmoittanut haluttomuutensa puhua lehdistölle. Koska puhelimeen vastaaminen oli Kurosen työtä, ei hän voinut olla vastaamattakaan. Toimittaja esitettyä joukon kysymyksiä toinen toisensa perään Kurosen vastasi, että hänen täytyy jatkaa töiden tekoa, ”tämä ei ole niin yksinkertaista, tämä on mutkikkaampaa”. Keskustelun seurauksena oli otsikko, jossa Kurosen kuvailee suhdettaan Vanhaseen mutkikkaaksi. Kurosen kirjoittaa myöskin siitä, kuinka vaikeaa hänen oli vältellä lehdistöä lähtiessään ulos lastensa kanssa julkisilla liikennevälineillä. Toimittajien ja valokuvaajien kanssa toimimisen vaikeus ja kaventunut yksityisyyden tila on kirjassa keskeinen teema. Se ei kuitenkaan näkynyt iltapäivälehtien tavoissa käsitellä kirjaa.

Sen sijaan iltapäivälehdet luonnehtivat Kurosen hahmoa kaksinapaisella, seksiskandaaleista tutulla kirjoitustyyllillä. Joshua Gamsonin (2001) mukaan skandaaleihin sekaantuneiden naisten mediakuvat voidaan jakaa kahteen kategoriaan: viattomaan hyvään tyttöön ja laskelmoivaan onnenonkijaan. Molempia kuvia on käytetty 1800-luvulta saakka luonnehtimaan samaa naista joko

kertomuksen eri kohdissa tai eri ryhmien toimesta. Kurosen julkisuuskuvan kaksinaisuus tiivistyi *Ilta-Sanomien* (10.2.2007) artikkelissa ”Onko Susan uhri... vai saalistaja?”, joka esitteli vierekkäin kaksi tulkintaa Kurosen persoonasta ja toiminnasta. Ensimmäinen teksti kertoo Kurosen ja Vanhasen suhdetta romanttisen kertomuksen konventioin. Kurosen *Me Naisissa* ja *Ilta-Sanomissa* julkaistuihin haastatteluihin viitaten se tulkitsee Kurosen käytöstä rakastuneen naisen ymmärrettävänä reaktiona tylyyn ja kylmään hylkäämiseen. Artikkelin sävy on kuitenkin liioitteleva ja ironinen: esimerkiksi Vanhanen on artikkelissa ”monen naisen unelmamies, joka äidin toivevävy”.

Artikkelin toinen puoli keskittyy Kurosen kirjan julkaisua edeltäneeseen lehdistötilaisuuteen ja toimittajan omiin tuntemuksiin: häntä hävettää ja hänen mielestään Kuonen on ”jo ajat sitten mennyt liian pitkälle, ylittänyt moneen kertaan sopivuuden rajat”. Kurosen, ”Suomen häikäilemättömin rakastajatar” on ”*kiss and tell* –ilmiön ruumiillistuma,” jonka toimittaja epäilee keränneen seurustelun aikana julkaisumielessä järjestelmällisesti intiimiä aineistoa Vanhasesta. Tässä kertomusversiossa toimittaja tekee oman moraalisen kantansa selväksi: ”Jätetyksi ja petetyksi itsensä tunteva nainen voi kyllä hautoa kosta ja hakea oikeuttakin, mutta jossain pisteessä hänestä tulee vain laskelmoiva ja rahanahne tyrkky.” Samoin kuin Gamsonin analysoimissa mediakertomuksissa, Kurosen motiiveista tulee epäilyttäviä, kun hän näyttää hakevan julkisuutta – järjestämällä hävyttömästi lehdistötilaisuuden. Tätä pidetään todisteena siitä, ”ettei nainen koskaan ollut viaton uhri, että viattomuus oli vain joko seksin- tai julkisuudenhimon peite” (Gamson 2001, 170). *Ilta-Sanomien* keväällä ja kesällä 2006 Kuroselle innokkaasti rakentaman romanssikehyksen yhdistäminen tähän uuteen laskelmoivan viettelijättären kuvaan oli jokseenkin mahdotonta. Kuitenkin vielä edellisenä kesänä lehti oli spekuloinut parin kihlautumisella, nimennyt suhteen 7 *päivää* -lehteen viittaamalla tosirakkaudeksi ja kerännyt pariskunnalle onnentoivotuksia Keskustapuolueen kansanedustajilta (2.6.2006, 31.7.2006). Toimittajan täytyikin erottaa nämä kaksi

kuvaa toisistaan ja leimata ensimmäinen vääräksi – tunnistamatta lehden omaan roolia sen rakentamisessa ja levittämisessä.

Matti Vanhasen yksityinen ja julkinen elämä

Pääministerin morsianta koskevassa keskustelussa kiisteltiin kirjan merkityksestä eli siitä, vaikuttavatko poliitikon yksityissuhteet hänen julkiseen toimintaansa vai eivät. Vastaavia kysymyksiä on pohdittu jo vuosikymmenten ajan. Richard Sennett arvosteli teoksessaan *The Fall of the Public Man* (alk. 1974) henkilökohtaiseen, psykologiseen, intiimiin ja yksityiseen kohdistuvaa huomiota ja sen vaikutusta julkiseen elämään. Sennetin mukaan tämä itseriittoisuus vie huomiota pois julkisesta pätevydestä, kun ”virkaan hakevasta poliittisesta johtajasta puhutaan ’uskottavana’ tai ’oikeana’ sen perusteella, millainen ihminen hän on, pikemminkin kuin sen perusteella, millaisia toimia tai ohjelmia hän ajaa” (s. 4). Toisin sanoen intiimiyden, itseriittoisuuden ja individualismin ideologiat ovat vallanneet julkisen elämän (s. 259). Sennettläisittäin ajatellen *Pääministerin morsiamen* paljastukset kyllästävät julkisuutta yksityisellä tunnepuheella vieden huomiota todellisilta asiakysymyksiltä.

”Ei-tunteellisen” julkisuuden ja ”tunteiden kyllästämän” yksityisen piirin vastakkainasettelu ei kuitenkaan kuvaa mielekkäällä tavalla nykyistä länsimaista kulttuuria. Eva Illouzin (2007) esittää, että ”halki 1900-luvun keskiluokkaisia naiset ja miehet laitettiin keskittymään intensiivisesti tunne-elämäänsä sekä työpaikalla että perhepiirissä” (s. 4). Tähän kehityskulkuun ovat vaikuttaneet niin terapiapuheen ja käytäntöjen suosio kuin feministiset näkemykset yksityisen poliittisuudesta (s. 37). Nämä ovat eri tavoin kohdistaneet katsetta minuuteen ja tunteisiin. Samalla itsen julkisen esittäminen on valjastettu entistä näkyvämmiin talouden ja politiikan puheenparsien ja arvojen palvelukseen. Ken Plummer (2003) esittää samankaltaisen analyysin yksityisyyttä ja intiimiyttä

koskevasta julkisesta puheesta. Hänen mukaansa julkisen ja tunteellisen toisiinsa sulautumisessa ei ole kyse niinkään julkisuuden tuhoutumisesta kuin uudesta, moniäänisestä ja julkisuuden perusteita haastavasta asetelmasta (s. 71). Tässä tilanteessa yksityisestä ”puhtaan” julkisuuden kaipaaminen on turhaa. Sen sijaan on syytä kiinnittää huomiota valtasuhteisiin, joita retoriset pyrkimykset erottaa yksityinen ja julkinen toisistaan ilmentävät.

Matti Vanhanen kieltäytyi kommentoimasta suhdettaan Kuroseen, koska suhde hänen mukaansa kuului yksityiselämän alueeseen. Vanhasen yksityiselämä on kuitenkin ollut keskeisessä osassa hänen julkisuuskuvansa rakentamisessa eikä Vanhanen ole kaihtanut tuoda perhettään esille silloin kun se on hänelle sopinut. *Iltalehti* nimesikin Vanhasen jo kesällä 2006 mediapeluriksi, joka moittii tiedotusvälineitä ärhäkästi yksityiselämäänsä koskevasta kirjoittelusta ja toimii samaan aikaan ”huomattavan aktiivisesti median suuntaan tarjoten mahdollisuuksia jopa Vanhasen perheen kuvaamiseen” (9.6.2006). Ennen vuoden 2003 eduskuntavaaleja tuleva pääministeri herätti huomiota toteamalla, että lasten olisi parasta ja onnellisinta varttua maaseudulla. Nurmijärvellä silloisen vaimonsa Merjan, kahden lapsensa ja lemmikkieläintensä kanssa raitista elämää viettänyt Vanhanen tuli samalla epäsuorasti kuvanneeksi itsensä hyvän suomalaisen elämän esimerkiksi (ks. *City* 23/2005). Timo Laanisen kirjan *Se on ihan Matti* (2005) tapaisissa julkaisuissa Vanhasen julkisuuskuvansa rakentui äärimmäisen tavalliseksi ja kunnolliseksi – perheenisäksi ja tunnolliseksi virkamieheksi. Kyseinen kirja myös kuvitettiin Vanhasen perhekuvilla. Ja vaikka uuniperunavitsit alkoivat kiertää Kurosen kirjan myötä, oli Vanhanen esitellyt ruokamieltyksiään jo kesällä 2006 julkaistussa *Hurmurin keittokirjassa*, jota *Iltalehti* (7.6.2006) uutisoi nauravan pääministerin kuvalla ja otsikolla ”Vanhanen valmistaa lemmenruokaa. Matti Vanhanen hurmasi rakkaansa Susanin kunnan pihvillä. Nyt pääministeri kokkaa keittokirjassa”.

Vanhanen pyrki myös hallitsemaan Kuros-kohun negatiivisia vaikutuksia hankkimalla myönteistä henkilökohtaista julkisuutta. Pian erottuaan Kurosesta hän antoi haastattelut molemmille iltapäivälehdille yksityisistä pikemmin kuin yhteiskunnallisista aiheista. *Ilta-Sanomien* (5.1.2007) haastattelua varten Vanhanen kuvattiin kotonaan rennosti pukeutuneena ja hymyilevänä. Rita Tainola kuvailee haastattelussa Vanhasta komeaksi ja älykkääksi sinkuksi, jonka ”käytös saa kenen tahansa naisen sydämen väpättämään” ja jonka mieltä Kurosen paljastukset ovat varmaankin painaneet. Haastattelussa Vanhanen kommentoi varovaisesti eroaan, perhe-elämäänsä ja median kiinnostusta hänen yksityiselämäänsä: ”Jos minun pitäisi kuvailla itseäni, sanoisin olevani ihan tavallinen ihminen, joka nauttii omissa oloissaan olemisesta”. *Iltalehden* (17.–18.2.2007) kartoittamat ”Elämäni käännekohtat” taas kuvitettiin Vanhasen perhekuvilla. Nämä esimerkit kertovat, että Vanhanen on toki käyttänyt yksityiselämäänsä julkisen kuvansa rakentamisessa – kunhan tämä yksityiselämä on ”oikeanlaista”, tavallista ja arkista perhe-elämää (vrt. Fraser 1998, 315, 320) ja Vanhanen on itse voinut päättää esittämisen ehdot.

Vanhanen ei kuitenkaan ole pystynyt täysin hallitsemaan yksityiselämänsä käsittelyä mediassa. Vuonna 2005 antamassaan haastattelussa vasta asumuseroon päätynyt Vanhanen väitti, että ”suomalaisuuteen kuuluu se, ettei makuuhuoneen ikkunasta tirkistellä, eivätkä poliitikot ole mielestäni tässä suhteessa mitenkään poikkeavassa asemassa” (*City* 23/2005). Näin Vanhanen erotti suomalaisuuden ulkomaisista vertailukohdistaan yksityisyyden kunnioituksessaan. Tämä fiktio oli epävakaata jo muotoiluhetkellään, kuten Anna Perhön kirjoittamasta artikkelista selviää:

“Vanhasen habitus on valtiomiehen, mutta hän vaikuttaa ihmisenä viralliselta ja hieman...pelokkaalta? Ujolta? Etäiseltä? Turhautuneelta?

Hän katselee puhuessaan paljon pöytää ja hymyilee vähän. Hänen pitäisi ajatella vakavia asioita kuten Nato-jäsenyyttä ja työttömyysongelmaa, mutta tässä hän istuu ja kertoo mitä

täytteitä hän otti sunnuntaina pitsaansa. Asiakeskeiselle ihmiselle tämän täytyy olla yhtä helvettä.

Helvetistä oli myös se päivä, kun hyvän elämän apostoliksi Helsingin Sanomissa nimitetty Vanhanen sai avokämmentä viihdelehdistöltä. Hänellä väitettiin olevan suhde Kaarina-nimiseen naiseen, joka poseerasi silmät peitettynä (ja varvassandaalit jalassa, yök!)

Seiskassa vaatien Vanhasta tilille klassisista toiselle naiselle annettavista lupauksista.

Vanhanen ei ole suostunut kommentoimaan juttua suuntaan eikä toiseen. Mutta häntä täytyy todella vituttaa. Keskustalaiset punaniskat eivät varmasti ilahtuneet uutisesta, ja rikkumattomaan fasadiin pinttyi ikuinen tahra.

Punaniskat nielivät jeesustelunsa liukkaasti, ja Vanhanen haluttiin Keskustan ehdokkaaksi. “

Vanhasen julkistettua erosuunnitelmansa viihdemedia nimittäin alkoi kierrättää tarinoita pääministerin intiimeistä naissuhteistaan. Jo julkisuuteen tulleen ”Kaarinan” lisäksi vanhat juorut Vanhasen ja Tanja Karpelan lämpimistä väleistä nousivat keskustelunaiheeksi ja viimein Vanhasen parturi ”Kirsi” kertoi saaneensa pääministeriltä flirttailevia tekstiviestejä. Vanhanen ilmoitti harkitsevansa oikeustoimia, koska viesteistä kirjoittaminen loukkasi hänen yksityisyyttään. Tämä vain villitsi lööppejä (IL 28.3.2006.) Kurosen paljastukset Vanhasen vaniljahenkisistä seksuaalimieltymyksistä antoivat tälle naistenmiehen maineen ja aluksi vain lisäsivät tämän suosiota (IL 26.2.2007). Kuros-suhteen ja sen eppisiä mittasuhteita saaneen jälkipuinnin jälkeen Vanhanen yhdistettiin kansanedustaja Merikukka Forsiukseen. Keväällä 2009 Vanhasen ilmoitti kihlauksestaan Sirkka Mertalan kanssa samaan aikaan, kun lööpit kirjoittivat hänen kaksimielisistä sähköpostiviesteistään keskustan kunnallisvaaliehdokkaalle. Kihlauksen ajoitus oli omiaan herättämään epäilyksiä, että sen tarkoitus oli vetää huomio pois kiusallisesta viestikohusta.

Vanhasen mediaesiintymiset kuvastavat sitä, miten poliittinen toimijuus edellyttää nykyisin myös yksityiselämän ja sopivan, itsehillintään perustuvan tunnepuheen esittämistä. Samalla julkisuuskuvasta on tullut vaikea hallita. Kurosen julkisen esiintymisen mediapuinti käsitteli keskeisesti Vanhasen julkisuuskuvan tekijäoikeuksia sekä laajemmin yksityisen ja julkisen alueisiin liittyviä mediastrategioita. Mediastrategian käsite auttaa ymmärtämään, miksi Vanhasen luvalla kirjassa tai sanomalehtijutussa julkaistut perhekuvat ovat soveliaita samalla kun Kurosen sivuhuomioiden kuvissa esiintyvien lasten mieltymyksestä tietokonepeleihin nähdään yksityiselämää loukkaavina. Kurosen paljastukset häiritsivät Vanhasen julkisuuden avulla itsestään ja rakentamaa kuvaa. Perhevalokuvat ja huolella asetellut intiimit anekdootit ovat keino pehmentää tai ”inhimillistää” poliitikkojen julkisuuskuvaa. Yksityisasioiden valikoitu jakaminen on poliitikkojen yleisesti käyttämä strategia, joka on kuitenkin hyvin haavoittuvainen ulkopuoliselle väliintulolle (esimerkiksi skandaalien tai muiden ei-toivottujen paljastusten muodossa).

Yksityisyys, maku ja luokka

Iltapäivälehtien tapa käsitellä Kurosen ja Vanhasen eroa sekä tukee että haastaa Nancy Fraserin (1998) näkemystä yksityisen ja julkisen kategorioiden sukupuolittuneesta luonteesta. Fraserin mukaan yksityisen ja julkisen kategoriat heijastavat sukupuolten välistä valtahierarkiaa, jonka epäsymmetria piilee ”naisten suuremmassa alttiudessa ei-toivotulle, tungettelevalle julkisuudelle ja vähäisemmille mahdollisuuksille suojella yksityisyyttään” (s. 318, 322). Fraser käyttää esimerkkinä professori Anita Hillin seksuaaliharinnasta syyttämisen, Yhdysvaltain korkeimman oikeuden tuomariksi ehdolla olleen Clarence Thomasin kuulusteluja, joissa tämä pystyi määrittelemään elämänsä osa-alueita yksityisiksi ja siten tapaukseen kuulumattomiksi. Samalla Hillin motiiveista ja luonteesta tuli julkisen spekulatiivisuuden kohteita. Fraserin mukaan Thomas myös suojeli maskuliinisuuttaan, sillä ”yksityiselämän penkominen merkitsee myös naisellistamista” (s. 323).

Myös Matti Vanhanen suojeli yksityisyyttään julkisen asemansa turvin. Hänen mahdollisuutensa määrittää yksityisyyden ja julkisuuden rajoja ei kuitenkaan ollut yhtä selkeä kuin Fraserin käsittelemässä tapauksessa – tulihan Vanhasen yksityiskeskusteluista, seksuaalisista mieltymyksistä ja jopa eroottisista tekstiviesteistä julkista tietoa ja yleisiä vitsejä vastoin hänen suostumustaan. Suomalaiset miespoliitikot ovat paljon alttiimpia tällaiselle huomiolle kuin aikaisempina vuosikymmeninä. Vaikka presidentti Kekkonen naissuhteet olivat julkisia salaisuuksia, niistä on puhuttu vasta viime vuosina. Sen sijaan nykypoliitikkojen naissuhteet ovat herättäneet runsaasti huomiota ministeri Ilkka Kanervan eroon johtaneesta tekstiviestikohusta kansanedustaja Antti Kaikkosen intiimeihin tekstiviesteihin.

Vanhasella oli kuitenkin huomattavasti paremmat mahdollisuudet suojella yksityisyyttään kuin Kurosella. Ero ei perustu niinkään sukupuoleen kuin yhteiskunnalliseen asemaan: poliittiseen eliittiin lukeutuvalla pääministerillä on eri lähtökohdat keskustella median edustajien kanssa kuin matalapalkkaisella kolmen lapsen yksinhuoltajaäidillä, jolla ei ole aikaisempaa mediakokemusta. Kurosella ei ollut juurikaan mahdollisuuksia vaikuttaa itsestään kirjoitettuihin juttuihin ja hänen yksityisyytensä oli lähtökohtaisesti hauraampi. Kurosen yksityiselämästään tehtiin julkista jo keväällä ja kesällä 2006 kun *7 päivää* (11/2006, 31/2006) selosti hänen parisuhdehistoriaansa (otsikolla ”Suhdesotkuja ja katkeria eroja!”) ja haastatteli entistä miesystävää hänen rintojensa koossa mahdollisesti tapahtuneista muutoksista (otsikolla ”Susan on rintavampi kuin ennen!”).

Suhteen alkuvaiheissa lehdistö ei juurikaan kiinnittänyt huomiota Kurosen ja Vanhasen välisiin sosiaalisiin eroihin, eikä Kurosen sopivuutta pääministerin naisystäväksi kyseenalaistettu.

Päinvastoin *Iltalehti* spekuloi tämän protokollan mukaisella edustuspuolison asemalla (1.8.2006) ja mahdollisesta osallistumisesta Linnan juhliin (1.9.2006, 2.11.2006). Vanhasen tavallisuuteen perustuva julkisuuskuva on vastannut hyvin suomalaiskansallista ”yleisen keskiluokkaisuuden”

ihannetta, joka korostaa Suomen eroa Britannian tai Ranskan kaltaisista luokkayhteiskunnista (Tolonen 2008, 9). Kurosen ja Vanhasen suhteen varhaiset mediaesitykset ylläpitivät tätä suomalaisen keskiluokkaisuuden kuvaa vaieten yhteiskunnallista asemaa koskevista kysymyksistä. Pian eron jälkeen iltapäivälehdet alkoivat kuitenkin maalaila luokkaeroja entisten rakastavaisten välille erottamalla Kurosen ja Vanhasen edustaman tavallisuuden toisistaan: Vanhasesta tuli kunniallisen ylemmän keskiluokan edustaja samalla kun Kuronen putosi alemman keskiluokan ja sen vulgaarien mieltymysten edustajaksi. Kurosen tavallisuus sävytytti tyylittömyydeksi, huonoksi mauksi ja *halpuudeksi* ennen kaikkea viittauksissa hänen vähäisenä nähtyyn kulttuuriseen pääomaansa. Kurosen mukaan Vanhasen käytös sai hänet tuntemaan itsensä likaiseksi ja halvaksi. Hänet merkittiinkin sekä likaiseksi että halvaksi lehdistössä ja nettikeskusteluissa: naiseksi, joka on ”jo ajat sitten mennyt liian pitkälle, ylittänyt moneen kertaan sopivuuden rajat.”

Kuronen itse käsittelee kirjassaan yhteiskunnallista asemaa ja tuloeroja kirjoittaessaan Vanhasen ylellisen oloisesta talosta, jonka ulkomaisilta valtiomiehiltä saatuja lahjoja esittelevä huone oli suurempi kuin hänen espoolainen vuokrakolmionsa. Tuloerot kiteytyivät pariskunnan romanttisissa rituaaleissa: Vanhanen nouti autottoman Kurosen tapaamisiin bussipysäkiltä ja tarjoili ruuaksi pihviä, jota Kurosella ei ollut varaa valmistaa omille lapsilleen. Kuronen määrittelee itsensä säästämiseen tottuneeksi yksinhuoltajaäidiksi, josta tuntui pahalta nähdä ruoan vanhenevan pääministerin kaapissa. Hänen mukaansa Vanhanen ei voinut ymmärtää, miltä pienituloisen arki tuntuu. Kuronen pyrki näin määrittämään itsensä positiivisessa mielessä tavallisten ihmisten edustajaksi erotuksena arjesta vieraantuneeseen poliittiseen eliittiin. Iltapäivälehdet eivät tarttuneet tähän teemaan *Pääministerin morsianta* käsitellessään lukuun ottamatta lyhyttä mainintaa *Iltalehdessä* (20.2.2007). Sen sijaan Kuronen alettiin luonnehtia Vanhasta alempiluokkaiseksi negatiivisemmassa mielessä.

Erityisesti *Iltalehti* arvosteli avoimesti Kurosen makua: kolumnistit kritisoivat hänen vaatemaakuaan jo ennen eroa (2.8.2006, 3.11.2006) ja helmikuussa 2007 stylisti luonnehti häntä naiseksi, ”jonka tyyliä on paljon parantamisen varaa – useammassakin mielessä” (17.2.2007). Vaatemaun arvostelu laajeni siis yleisemmäksi syytöksestä puutteellisesta tyylijästä. 36-vuotiaasta Kurosta moitittiin teinivaatteisiin pukeutuvaksi tädiksi, jonka asut ovat enemmänkin epätoivoisia kuin nuorekkaita. Syytökset halpuudesta auttoivat rakentamaan eroa yhteiskunnalliseen eliittiin kuuluvaan Vanhaseen. Eronteko on samankaltainen kuin Imogen Tylerin (2008) brittikontekstissa tarkastelemissa yrityksissä erottaa valkoinen ylempi ja keskiluokka valkoisesta köyhälistöstä ”*chavin*” tunteita herättävän hahmon kautta. Negatiivisella affektilla kyllästettyyn *chaviin* yhdistetään sekä tyylijäsen puute että huonot käytöstavat ja näitä piirteitä kierrätetään ja korostetaan hahmoa koskevissa keskusteluissa (s. 29). Alemman keskiluokan edustajana Kurosen merkittiin vastaavalla tavalla mauttomaksi, tyyliänsä ja liian halvaksi ollakseen pääministerin morsian. Vanhasen nykyinen kihlattu, Sirkka Mertala, on sen sijaan herättänyt iltapäivälehdissä huomiota tyylikkyydellä asuvalinnoillaan: kesällä 2008 stylisti Outi Broux vertasi Mertalaa Jackie Onassisin: ”Heissä on jotain samanlaista hillittyä tyylikkyyttä. Mertala on kuin Jackie O:n blondiversio.” (IS 17.6.2008.) Mertalan vuoden 2008 Linnan juhliin valitsemalta puvulta odotettiin paljon, sillä tämän klassisen tyylikästä ja laadutietoista ”tyyliänsä on suoranaisesti ylistetty” (IS 11.11.2008). Asu olikin *Ilta-Sanomien* (6.12.2008) mielestä upea, kaunis ja linjakas.

Tyylijäsen puutteen ohella Kurosen tavallisuuden huonoksi puoleksi alettiin esittää yletön tunteellisuus. Television talk show -ohjelmia tutkinut Laura Grindstaff (2002, 31) esittää, että tullakseen kuulluiksi julkisuudessa tavallisten ihmisten täytyy puhua tunteiden ja henkilökohtaisten kokemusten kautta, sillä niitä pidetään heidän osaamisalueenaan. Siksi ”tavallisuus liitetään tunneilmaisuuksi pikemmin kuin tunteiden hillintään” (s. 38). Kurosenkin odotettiin puhuvan tunteistaan julkisuudessa, mutta samalla juuri tunneilmaisusta tuli sopimatonta. Jakaessaan

kokemuksiaan, tunteitaan ja pettymyksiään toimittajien ja mediayleisöiden kanssa Kuroson jakoi samalla myös pääministeriä koskevia yksityiskohtia hämärtäen siten luokka-asemaan sidottuja etuoikeuksia yksityiselämän suojeleun. Kurosta rangaistiin julkisesti tästä luokkaoikeuksien loukkaamisesta. Luokkaan liittyvät hierarkiat selvittävät myös sitä, miksi iltapäivälehdet pitivät sopivana tutkia ja julkistaa yksityishenkilö-Kuroson yksityisasiota vaikka ne myöhemmin puolustivat pääministerin oikeutta yksityisyyteen.

Yhteiskuntien ja mediakenttien väliset erot huomioiden on kenties yllättävää, että tämän Kuroson ja Vanhasen tapauksen dynamiikka muistuttaa Grindstaffin yhdysvaltalaisetelevision yhteydessä tekemiä johtopäätöksiä, joiden mukaan julkiset tunteen ilmaisut ovat epäsuoria luokkaerojen merkkejä (s. 262). ”Kulttuurisesti oikeutetut ruumiit heijastavat porvarillista, itsehillintää, hallintaa, etäisyyttä ja kuria korostavaa estetiikkaa vastakohtana ylettömyydelle, impulsiivisuudelle tai aistillisuudelle” (s. 266). Vanhasen (tai Mertalan) edustamaan itsehillintään ja etäisyyteen rinnastettuna Kuroson ylettömyys – sanallinen avautuminen, lööpeissä itkeminen, likapyykin julkinen pesu, myöhempi alusvaatteissa poseeraaminen ja rasvaimuleikkausvideonsa jakaminen *Hymyn* verkkosivuilla – sotivat porvarillista estetiikkaa vastaan. Grindstaffin mukaan erilaisilla ruumiilla on omat paikkansa mediakentässä: porvarillinen hallittu ruumis kuuluu kunnialliseen uutis- ja ajankohtaismediaan ylettömien ruumiiden liittyessä vulgaareina nähtyihin tabloideihin tai tositelevisioon. Toisin kuin Sirkka Mertala, Susan Kuroson mediahahmo ei tapaa esiintyä naistenlehtien tapaisilla ”kunniallisilla” foorumeilla muutoin kuin ohimenevänä viittauksena. Hänen aluettaan ovat lähinnä iltapäivälehdet ja juorulehdistö, erityisesti kotimaisista tabloidilehdistä perinteisin, *Hymy*.

Luokan, ruumiillisuuden ja maun väliset yhteydet liittyvät keskeisesti käsitykseen yksityisyyden pyhydestä ja loukkaamattomuudesta sekä intiimien yksityisasioiden julkistamisesta ”moraalisena

rikkeenä” (Grindstaff 2002, 267). Moraaliset rikkeet nähdään häpeällisinä ja ne tahraavat rikkeistä vastuussa olevat ihmiset. Näin tapahtui myös, kun iltapäivälehdet määrittivät Kurosta häpeämättömäksi ja vaativat häntä laittamaan ”suunsa suppuun”, tai kun verkkofoorumit täyttyivät vihan ja inhon ilmauksista häntä kohtaan. Nämä tuomiot ovat moralisointia – ne eivät ilmaise niinkään moraalialueita kuin itsetyytyväisyyttä toisten häpäisemisestä ja heidän häpeässään vellomisen antamaa nautintoa (Warner 2000, 7). Henkilön määrittely häpeämättömäksi merkitsee tämän tekojen häpeällisyyttä: määrittelyn avulla vedetään yksityisen ja julkisen välisiä rajoja, mutta yhtäläillä ylläpidetään luokkaan ja sukupuoliin liittyviä luokituksia ja etuoikeuksia. *Chavin* hahmoille omistettuja verkkofoorumia käsittelevän Imogen Tylerin (2008, 25) mukaan vastenmielisyyden ilmaukset tapaavat kasvaa yhä voimakkaammiksi anonyymien keskustelijoiden vastatessa toistensa viesteihin ja rakentaessa yhteisiä tiloja inhonsa jakamiseen. Susan Kurosen mediahahmon kiertäessä iltapäivä- ja aikakauslehdissä, lööpeissä, netissä ja arkikeskusteluissa häneen liitettiin yhä voimakkaampia inhon ilmauksia. Kuten filosofi Sarah Ahmed (2004) toteaa, tällainen affektin kierto ja kasaantuminen tarttuu kohteeseensa ja tekee siitä affekteista tahmean. Affektin kasaantuessa Kuorseen kohdistetut huonon maun, halpuuden ja häpeämättömyyden syytökset vahvenivat tappouhkauksiksi.

Kurosen ja Vanhasen mediasuhde osoittaa, että vastakkaisista näkemyksistä huolimatta luokalla on Suomessa väliä. Kansallisessa keskiluokkaisuuden diskurssissa (Urponen 2008, 123–128) heteroseksuaalinen suhde voi peittää tai luonnollistaa osapuolten erilaisia sosiaalisia asemia, mutta suhteen loppuessa luokkaerot tulevat jälleen esille. Brittiläistä moraalijulkisuutta analysoiva Beverley Skeggs (2005) näkee luokan muodostuvan moraalisiin pohjaavissa kulttuurisarvoissa. Yksilöihin ja ihmisryhmiin liittyvien arvostelmien varassa keskiluokka voi merkitä muita sosiaaliryhmiä moraalittomiksi ja siksi allottaviksi. Skeggsin mukaan erityisesti valkoisia työväenluokkaisia naisia käytetään kansallisen kunniallisuuden rajojen merkitsemiseen (s. 968).

Suomalaisessa viihdemediassa voi nähdä rinnakkaisia strategioita. Vaikka Kurosta ei alun perin merkitty alemman sosiaaliluokan edustajaksi, mediakohun edetessä hänet leimattiin moraalisesti epäilyttäväksi ja halvaksi, sosiaalisesti Vanhasta alemmaksi. Samalla iltapäivälehdet tarjoilivat lukijoilleen mahdollisuuksia tuomita hänen käytöstään ja luonnettaan. Näin lehdet pystyivät sekä hyötymään skandaalista että erottautumaan juurulehtien kaltaisista ”alemmista” medioista. Kuronen ei sen sijaan itse juurikaan hyötynyt kasvaneesta vaihtoarvostaan: kotimaiset lehdet maksavat harvoin haastatteluista (Kivioja 2008, 96–97), *Pääministerin morsiamen* menestys oli vaatimatonta ja oikeus on sittemmin määrännyt Kurosen maksamaan saamansa voitot valtiolle.

Pääministerin morsianta koskeva mediaeettinen keskustelu on koskenut sananvapautta ja Vanhasen oikeutta yksityisyyteen (Juntunen ja Väliaverron 2008, 87–90). Kurosen julkisesta solvaamisesta tai hänen yksityisyytensä kaventumisesta ei sen sijaan ole juurikaan keskusteltu. Nämä hiljaisuudet kertovat osaltaan luokan, sukupuolen, maun ja yhteiskunnallisen aseman merkityksestä suomalaisessa viihdemediassa, joka ”kansan” nimissä puhuessaan asettautuu herkästi vallanpitäjien puolelle.

Lööppimedian tahmeat henkilöhahmot

Affektin kierrätys on keskeistä sekä viihdelehdissä, iltapäivälehdissä että nettifoorumeilla. Tunteisiin vetoavien puhuttelutapojen kautta yleisöjä kutsutaan kiinnittymään mediakertomuksiin ja niiden henkilöhahmoihin, *välittämään* niistä. Tunnepuhe on myös keskeinen strategia mediakertomusten ja henkilöhahmojen rakentamisessa. Sekä juoru- että iltapäivälehdet korostavat tapahtumia, luonnehtivat henkilöitä ja tulkitsevat näiden toimia erilaisten affektiivisten sävyjen varassa kutsuen empatian, surun, ärtymyksen, paheksunnan tai halveksunnan kaltaisia reaktioita. Kun samoja aiheita ja mediahahmoja kierrätetään lööpeissä päivästä (ja jopa vuodesta) toiseen,

niistä tulee affekteista tahmeita Ahmedin tarkoittamassa mielessä. Nykyisen mediamaiseman kannalta on olennaista, että tällaiset ”tahmeat kohteet” matkaavat yhdestä mediasta toiseen ja takaisin – printistä televisioon, radioon tai verkkofoorumeille. Tämä kierto synnyttää perustavanlaatuisen intertekstuaalisia mediakertomuksia, joihin yleisöt voivat eri tavoin osallistua. Susan Kurosen ja Matti Vanhasen mediasuhteeseen liittynyt affektiivinen kierto viittaa myös luokan ja sukupuolen merkitykseen affektiivisten mediahahmojen rakentumisessa.

Alempaa keskiluokkaa edustava nainen muodostuu helposti affektiivisen ja intertekstuaalisen kierrätyksen kohteeksi, johon kollektiiviset tunneintensiteetit tarttuvat. Tämä on selvää tavoissa, joilla Susan Kurosen mediahahmo muokkautui iltapäivälehtien lainatessa tabloidilehtien juttuja ja toistaessa samoja kommentteja ja lausahduksia yhä uudelleen. Lainaaminen ja kierrätys oli kuitenkin valikoivaa ja median omia toimintatapoja koskevat asiat – kuten *Pääministerin morsiamen* mediakritiikki – jätettiin huomiotta. Iltapäivälehdet asemoivat Kurosen, ”tavallisen” naisen, osapuoleksi, jonka oletettiin ilmaisevan tunteitaan julkisesti. Kun hän ei ollut tavoitettavissa, lehdet kuvittelivat hänen sisäistä mielenmaisemaansa mediasitaattien ja nimettömänä pysytelleiden lähipiirin jäsenten lausahdusten kautta. Kun iltapäivälehtien ryhtyivät kirjoittamaan Kurosesta moraalisesti epäilyttävänä hahmona, ne myös alkoivat merkitä häntä alemman sosiaaliluokan edustajaksi. Pääministeri Vanhasella oli sen sijaan mahdollisuuksia hallita omaa julkisuuskuvaansa, jota hän ruokki antamalla strategisilla hetkillä haastatteluja myötämielisille toimittajille. Vastaava asetelma on toistunut myös muiden miespoliitikkojen ja alempaa sosiaalista asemaa edustavien naisten suhteita koskevissa mediakertomuksissa. Vaikka Kanervan täytyi erota tekstiviestikohun jälkeen vuonna 2008, ei hänen kansansuosionsa näytä juurikaan kärsineen. Samaan aikaan tekstiviestien vastaanottajasta Johanna Tukiaisesta on tullut viihdemediassa halveksunnan ja pilkan kohde, jonka vartaloa ja tyyliä ruoditaan huomattavan aggressiivisesti erilaisilla verkkofoorumeilla. Vanhasen ja kansanedustaja Kaikkosen kanssa tekstitellyt Drita Lulic taas on leimautunut ”69-

naiseksi”. Presidentti Bill Clintonin ja harjoittelija Monica Lewinskyn suhteen jälkipuinti lienee tunnetuin kansainvälinen esimerkki vastaavanlaisesta dynamiikasta.

Kurosen ja Vanhasen mediasuhteen analysointi nostaa esille iltapäivälehtien keskeisiä strategioita yksityisyyden ja julkisuuden rajojen määrittelyssä. Lehdet voivat hyödyntää tavallisen naisen hahmoa päästäkseen käsiksi ei vain tämän omaan vaan myös poliittisen eliitin jäsenen yksityiselämään, joka olisi muutoin suojassa julkisilta katseilta. Toisena hetkenä tavallisen naisen hahmoa voidaan käyttää yksityisyyden rajojen suojelemiseen tuomitsemalla tämän yletön avautuminen, tunteiden ilmaisu tai oletettu yleinen halpahintaisuus. Ironista kyllä, vaikutelman Kurosen hävyttömästä ja pakonomaisesta avautumisesta tuottivat samaiset iltapäivälehdet, jotka kritisoivat Kurosta huomattavalla antaumuksella. Vaikka Kuronen antoi alun perin niukasti haastatteluja, media kierrätti hänen lausahduksiaan tavalla, joka sai hänen puheliaisuutensa pian näyttämään ylettömältä. Tällainen kaksoisstrategia on iltapäivälehdistä hyödyllinen monella tapaa. Sen avulla iltapäivälehtien on mahdollista sekä näyttää olevansa lähellä tavallisia ihmisiä ja heidän tuntojaan että mukailla ja suojella valtaapitävien etuja. Näkökulmia vaihtamalla lehdet voivat luoda yhä uusia käännteitä tekeillä olevaan mediakertomukseen. Tapauksen skandaalimaiset piirteet eivät siis rajoitu Vanhasen tekstiviestittelyyn tai Kurosen avautumiseen mediakohun aiheina tai syinä. Niissä on pikemminkin kyse iltapäivä- ja juorulehtien tavoista synnyttää ja ylläpitää mediakohua ja rakentaa Kurosesta kansallista inhokkia.

Nettikeskusteluissa Susan Kuroseen liittynyt tunneintensiteetti tiivistyi printtimediasta peräisin olevien kommenttien, huomioiden ja arvioiden kasautuessa toistensa päälle ja keskustelijoiden esittäessä omia tulkintojaan. Vaikka foorumeilla nähtiin monenlaisia kannanottoja ja rikkaampaa mielipiteiden kirjoa kuin iltapäivälehdissä, ne myös ruokkivat tiettyä mielipiteen samanmuotoisuutta, joka edelleen suuntaa ja kaventaa tunteiden ilmauksia (vrt. Tyler 2008, 24–25).

Kaiken tämän tuloksena Kurosen mediahahmoon kohdistui huomattava negatiivinen tunneintensiteetti ja se alkoi hahmottua ärtymyksen, inhon, halveksunnan, häpeän, suuttumuksen, kyllästymisen ja suoranaisen vihan ilmausten kautta. Iltapäivälehtijuttujen ja verkkokeskustelujen kasaantuessa syksyllä 2006 tunnepuheesta tuli yhä kovempaa ja pian yli 60 000 ihmistä oli allekirjoittanut nettivetoimuksen ”Susan Kuronen – lopeta se avautuminen”. Vetoamus kertoo osaltaan Susan Kurosen mediahahmon affektiivisestä painoarvosta, jota tämä ei itse voi juurikaan määritellä tai muokata.

Kirjallisuus:

Ahmed, A. (2004). *The cultural politics of emotion*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Fraser, N. (1998). Sex, lies, and the public sphere: Reflections on the confirmation of Clarence Thomas. In J. B. Landes (Ed.), *Feminism, the public and the private* (pp. 314–337). Oxford: Oxford University Press.

Gamson, J. (2001). Jessica Hahn, media whore: Sex scandals and female publicity. *Critical Studies in Media Communication*, 18 (2), 157–173.

Grindstaff, L. (2002). *The money shot: Trash, class, and the making of TV talk shows*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

Illouz, E. (2007). *Cold intimacies: The making of emotional capitalism*. Cambridge: Polity.

Juntunen, L., & Väliverronen, E. (2008). Lemmenkipeä media villiintyi pääministerin morsiamesta: rakkaustarinalla oli heikot eväät. *Journalismikritiikin vuosikirja*, 11, 83–90.

Kivioja, P. (2008). Kiss & sell: Näin tuotetaan täydellinen skandaali. *Journalismikritiikin vuosikirja*, 11, 91–101.

Kuronen, S. (2007). *Pääministerin morsian*. Helsinki: Etukeno.

Laaninen, T. (2005). *Se on ihan Matti*. Helsinki: Maahenki.

- Plummer, K. (2003). *Intimate citizenship: Private decisions and public dialogues*. Seattle, WA: University of Washington Press.
- Sennett, R. (1992). *Fall of public man*. New York, NY: W.W. Norton.
- Skeggs, B. (2004). *Class, self, culture*. London: Routledge.
- Skeggs, B. (2005). The making of class and gender through visualising moral subject formation. *Sociology*, 39 (5), 965–982.
- Tolonen, T. (2008). Yhteiskuntaluokka: menneisyyden dinosaurusten luiden kolinaa? In T. Tolonen (Ed.), *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli* (pp. 8–17). Tampere: Vastapaino.
- Tyler, I. (2008). “Chav mum chav scum:” Class disgust in contemporary Britain. *Feminist Media Studies*, 8 (1), 17–34.
- Urponen, M. (2008). Monikulttuurinen parisuhde ja suomalaisen julkisuuden sukupuolittuneet luokkakuvat. In T. Tolonen (Ed.), *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli* (pp. 122–145). Tampere: Vastapaino.
- Warner, M. (2000). *The trouble with normal: Sex, politics, and the ethics of queer life*. Cambridge; MA: Harvard University Press.